

Zemenes sakalst uz cera

Ogām šogad kaitē gan pārmērīgais karstums, gan kaitēkļi, pret kuriem ierastie līdzekļi vairs neiedarbojas

INGRĪDA MIČĀNE

"Patlaban nopietnas problēmas ir zemeņu audzētājiem – ogas vienkārši sakalst uz cera, kvalitāte slikta, kas nozīmē, ka daļa aizies nevis uz tirgu, bet pārstrādei," tā šī brīža situāciju raksturo Dobeles Augļkopības institūta vadošā pētniece Edīte Kaufmane. Nupat sāk gatavoties vasaras avenēm, un tiem saimniekiem, kuru dārzos ierikota laistīšanas sistēma, problēmu nebūšot, bet tiem, kuriem tādas nav, vai nu citīgi jālaista pašiem, vai jārēķinās ar stipri mazāku ražu. Līdzīgi ar ābelēm – trakaļā sausumā jācenšas ap-laistīt vismaz jaunās ābelītes un zema auguma potcelmus, kuriem sekla sakņu sistēma, citādi ražas nebūs. Turklāt pēdējais brīdis retiņai – labāk atstāt vienu ābolu, par kuru rudenī nenopriecāties, nevis četrus sīkus ne tādus, ne šādus.

Augļi būs mazāki, bet krāsaināki

Labā ziņa ir tā, ka ļoti devīgā saulīte šovasar atšķirībā no pagājušā gada labi iekrāsos ābolus un bum-

bierus, kā arī dos vispārējo krāsojumu plūmēm un saldajiem ķiršiem. Papildu efekts būs labākas ražas uzglabāšanās, jo augļi būs labāk nobrieduši un uzkrājuši bioloģiski aktīvos savienojumus. Bet atkal – lai gan saule veicina nokrāsošanos, augļi var apdegt, tas gan vairāk attiecas uz cidoniju stādījumiem, īpaši tiem, kas likti uz melnā tekstila segumiem.

Savukārt ķirši, vismaz Dobeles puses dārzos, šogad padevušies labi – koši un sulīgi ir gan saldie, gan skābie ķirši. Ja kādam saimniekam kociņi nikuļo, jāpēta, vai nav piemeties ķiršu mēris. Tad vienīgā iezīme ir steigšus izzāgēt slimos zarus, tad kociņu varbūt varēs saglabāt.

Kaitēkļu uzlidojums

Tomēr lielāka problēma par sausumu un karstumu šogad ir kaitēkļu lērums dārzos. "Īpaši izplatījušās tiklkodes, kuras lielā skaitā vērojamas ne tikai uz ābelēm, bet arī bumbierēm, ķiršiem, aronijām, villkābelēm. Daudz kur ir arī kraupis. Diemžēl izskatās, ka nav nostrādājuši augu aiz-

sardzības līdzekļi. No atļautā saraksta ir izņemts agrāk plaši lietotais "Actara", mēģinām jaunus līdzekļus, iespējami saudzīgus pret vidi, taču ne visi darbojas tik efektīvi," atzīst Edīte Kaufmane.

Ko darīt lietās labā? Tiklkodes var ierobežot, nogriežot zaru galus ar kāpuru ligzdām un iznīcinot. Tām ir arī dabiskie ienaidnieki – parazītlapsenes, kāpurlapsenes, plēsīgās blaktis, mārītes un zeltactiņas, tādēļ ar dažādiem paņēmieniem jāveicina to piesaiste dārzos. "Viens no ieteikumiem ir regulāri apskatīt Valsts Augu aizsardzības dienesta mājaslapu, kur ir laba informācija par kaitēkļiem. Ja ir iespēja, tomēr ir jālieto bioloģiski vai kādi citi augu aizsardzības līdzekļi, jo šovasar bez tiem nevarēs iztikt," teic Edīte Kaufmane.

Līdzīgās domās ir arī Latvijas Lauku izglītības centra vecākais dārzkopības eksperts Māris Narvils. "Situācija nav iepriecinoša, un nekas labāks nebūs arī turpmākajos gados, jo karstums acimredzot tikai pieaug. Ķīmiskie augu aiz-

sardzības līdzekļi tik ekstremālā temperatūrā vairs nestrādā. Cilvēki nesaprot, mēģina miglot pa naktīm, bet tas neko nedod," teic agronoms. Viņaprāt, problēma ir tā, ka arvien pieaugošajam kaitēkļu skaitam dārzos preti nav dabiskā to ienaidnieku fona. "Jāpārkārt domāšana! Miglošanas vietā jādomā par dabiskām ziedošām joslām dārzos, jābūt teritorijām, kur paslēpties plēsīgiem kukaiņiem. Mārītes aktīvi dēj kāpurus tur, kur novērojamas laputis. Liela nozīme derīgo plēsējkuķaiņu piesaistei dārzos ir ziedošo augu joslām, vislabāk dilles, ķimeles, fenheli. Putniem karstajā laikā jānodrošina dzirdinātavas, lai tie padzertos un pēc tam pārbaudītu dārzu barības meklējumus. Lai izķertu kāpostu un rāceņu balteņus, vērts padomāt par gaismas avotu slazdu izvietošanu dārzos. Mazākos dārzos jāizmanto dzeltenās limes vairogi. Ja tie pilni, maina uz jauniem, izmantoto dzeltenās polietilēna plēves ruļļus, iztīnot, nosmērējot ar "peļu" limi un nostiprinot gar augu rindām. Bet tam visam jēga tikai tad, ja

INGRĪDAS MIČĀNES FOTO

Zemeņu audzētājiem ogas sakalst uz cera, kvalitāte slikta, kas nozīmē, ka daļa aizies nevis uz tirgu, bet pārstrādei.

saimnieks kaut pēc minimālās programmas parūpējies par kultūraugu savlaicīgu nodrošināšanu ar mitrumu un mēslojumu. Ja tas nav izdarīts, tad ņemties ar kaitēkļu dzenāšanu pašlaik vairs nav jēgas," uzskata agronoms.

Nav kas nolasa ogas

Savukārt krūmmelleņu audzētājiem, Latvijas Augļkopju asociācijas valdes priekšsēdētājam Mārai Rudzātei cita rūpe, nu jau "ar bārdu", proti, nav kas ogas nolasa. "Liec, cik grībi, sludinājumus – lasītāju nav! Lielākā daļa atpakaļ Anglijā, Vācijā. Ir jau tiktāl, ka apmēram 40 saimniecības piedāvā pašlasīšanu, pretī prasot vienu eiro par

kilogramu ogu! Bet ko citu darīt, ja nenolasītais iet postā? Šī iemesla dēļ daudzi audzētāji zemeņu biznesam atmetīs ar roku. Cik ilgi var mocīties un noskatīties uz hektāriem puvušu ogu! Ja nebūs lasītāju, nebūs arī pašmāju zemeņu, attiecīgi pircējiem būs jāiztūviešu importu," tā Māra Rudzāte.

Jautāta par šīsvasaras prognozējamu ražu, viņa atzīst, ka kopumā laikapstākļi zemeņu, dzērveņu, melleņu audzētājiem bijuši labvēlīgi un raža solās būt bagātīga. Melleņu audzētāji rēķinoties pat ar sešām līdz astoņām tonnām no hektāra, kas ir izcils rādītājs.

Laukos kursēs bezmaksas transports

Atsevišķos pierobežas maršrutos pasažieriem izsniegs "0" vērtības biļeti

ILMĀRS RANDERS

Aizvakar, 6. jūlijā, pieņemtie Ministru kabineta noteikumi paredz principus, pēc kuriem noteiks valsts teritorijas, kur ieviešama sabiedriskā transporta kursēšana bez maksas.

"Teritorijās ar zemu apdzīvotības blīvumu ieņēmumi no sabiedriskajā transportā pārdotajām biļetēm ir mazi un sabiedriskais transports galvenokārt pilda sociālu funkciju. Lai paaugstinātu sabiedriskā transporta pieejamību un veicinātu iedzīvotāju pārvietošanos ar reģionālo maršrutu autobusiem, šādās teritorijās plānots ieviest bezmaksas sabiedrisko transportu," skaidro satiksmes ministrs Tālis Linkaits. "Mazapdzīvotās teritorijās, kur ieviesīs šos bezmaksas reisus, iespēja braukt ar sabiedrisko autobusu būs ikvienam neatkarīgi no dzīvesvietas."

Plānots, ka sabiedriskā transporta pakalpojumus bez maksas nodrošinās aptuveni 20 maršrutos visos reģionos, izņemot Rīgas reģionu. Autotranspor-

ta direkcija (ATD) ir identificējusi potenciālos bezmaksas maršrutus, tomēr to daudzums varētu mainīties, ņemot vērā aktuālos datus un izvērtējot kritēriju kvantitatīvos rādītājus.

Ar "0" biļetēm mēris pieprasījumu

Kā notiks bezmaksas maršrutu noteikšana un kā pasažieri varēs izmantot šo pakalpojumu, "Latvijas Avīzei" pastāstīja ATD valdes priekšsēdētājs Kristiāns Godiņš: "Kārtība, kādā iedzīvotāji varēs saņemt pakalpojumu bez maksas, būs tāda pati kā iepriekš, braucot ar biļetēm. Autobuss kursēs saskaņā ar noteikto kustības sarakstu. Pasažierim, iekāpjot autobusā, izsniegs nulles vērtības biļeti, lai mums būtu pieejama precīza statistika par katra reisa pieprasījumu.

Prognozējam, ka visvairāk šādu maršrutu, kuros visiem pasažieriem braucienam apmaksās valsts, būs pierobežā – tajās apdzīvotajās vietās, kur iedzīvotāju ir vismazāk. Līdz 1. septembrim visi maršruti un reisi jau būs zināmi. Pēc tam

TIMURA SUBHANKULOVA FOTO

Autobuss kursēs pēc noteiktā kustības saraksta, un pasažierim, iekāpjot autobusā, izsniegs nulles vērtības biļeti.

būs jāpaveic vairāki tehniskie darbi, piemēram, pārveidājumiem jāpārprogrammē skaitītāji un tarifu tabulas, jānoslēdz vienošanās, jāinformē iedzīvotāji u. tml."

Plānots, ka maršrutus, kuros nodrošinās bezmaksas pasažieru pārvadājumus, pārskatīs vismaz reizi gadā.

Eksperiments – bezmaksas transports pēc izsaukuma

"Latvijas Avīzei" jau ir informējusi, ka pirms diviem gadiem Vidzemes plānošanas reģions (VPR) īstenoja pilotprojektu "transports pēc pieprasījuma" Ei-

ropas Savienības pārrobežu projektā, ko līdzfinansēja "Interreg" Baltijas jūras reģiona programma "Mobilitātes un pakalpojumu pieejamības palielināšana demogrāfisko pārmaiņu skarajos reģionos". Tās ietvaros 2019. gada rudenī Ziemeļvidzemē, Alūksnes un Mazsalacas novadā iedzīvotājiem sabiedrisko transportu bija iespēja izsaukt pēc pieprasījuma, šo pakalpojumu izmantojot bez maksas.

Analogs eksperiments bija noticis arī atsevišķos Zemgales un Kurzemes novados, taču tur, izsaucot sabiedrisko transportu, vis-

Kritēriji bezmaksas sabiedriskā transporta ieviešanai

- Teritorijas apdzīvotība mazāk nekā četri iedzīvotāji uz kvadrātkilometru.
- Ieņēmumi no pārdotajām biļetēm un nesaņemtie ieņēmumi no pasažieriem, kuriem pienākas braukšanas maksas atvieglojumi, maršrutā nepārsniedz 15%.
- Reisu skaits reģionālajā maršrutā nepārsniedz sešus reisu dienā, kā arī nav pieejami citi sabiedriskā transporta pakalpojumi uz pagastu, kurā atrodas maršruta galapunkts, vai apļveida maršrutos uz pagastu, kurā pietura atrodas pagastā ar zemāko apdzīvotības blīvumu.
- Valsts no savas puses sedz vairāk nekā 85% maršruta uzturēšanas izmaksas.
- Bezmaksas sabiedrisko transportu mazapdzīvotās teritorijās paredz "Sabiedriskā transporta koncepcija 2021.–2030. gadam".

Avots: Satiksmes ministrija

pirms bija jāapmaksā biļete. VPR toreiz skaidroja, ka divi modeļi izvēlēti ar nolūku – pēc pilotprojekta noslēguma varēšot izvērtēt, kurš no tiem bijis veiksmīgāks un spējis efektīvāk risināt mobilitātes problēmas attālos lauku reģionos, pielāgojoties vietējo iedzīvotāju ikdienas vajadzībām un pārvietošanās paradumiem.

Zīmīgi, ka minētā eksperimenta laikā pārvadātāji izmantoja arī vieglās automašīnas, nevis dzelzceļa autobusus. ATD gan neapstiprina, ka šis eksperimenta rezultāti būtu tieši ietekmējuši bezmaksas sabiedriskā transporta ieviešanu, taču no tā redzams, ka alternatīvas pastāv arī autobusu pārvadājumiem.